

```

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
X                                                                 X
X'                                                                X
X          O R D E  D E R  V E R D R A A G Z A M E N            X
X                                     O P E N B A R E  A V O N D      X
X                                     C O M P U T E R S              X
X                                                                 X
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

```

Dinsdag, 26 november 1985

COMPUTERS

Goede Avond

Mag ik u er om te beginnen op wijzen dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn, denkt u als 't u blijft zelf na. De computer een gevaar of een zegen? Dat ligt eraan aan welke kant je zit. Laten we beginnen de computer te bezien voor wat zij is. Een simpele computer is eenvoudig een geheugen dat in zeer snelle tijd gegevens kan vergelijken. Een ingewikkelde computer is er één die bij het vergelijken van de gegevens bovendien plaats kan vinden ten aanzien van een vaststaand plan, hetzij een scenario of een tekening of wat anders en op grond daarvan zichzelf corrigeert. Een derde versie van een computer, zover ik weet momenteel alleen nog in ontwikkeling, is een computer met leervermogen. Dat wil zeggen een computer die aan de hand van ervaring en gegevens een bijzondere opslag maakt van alle feiten die in een bepaalde vorm van logica samenhangen en daarvan later weer conclusies kan trekken. Deze laatste computers zijn op het ogenblik nog heel erg groot en zover ik weet zijn enkele proefmodellen wel door militairen op 't ogenblik beproefd. Ik weet echter niet in hoeverre ze thans al gebruikt worden.

Wat is de zegen van de computer? De computer kan een heleboel menselijke arbeid overnemen. Je kan in zeer korte tijd door het vergelijken van gegevens een boekhouding bijhouden met zulke posten dat het voor gewone mensen nauwelijks in maanden uit te rekenen zou zijn. Om een vergelijk te maken: wanneer een gegeven in de computer wordt ingegeven van de giro dan is de verwerking daarvan inclusief eventueel de uitdruk klaar binnen twintig minuten. De feitelijke berekening vraagt dan waarschijnlijk het duizendste deel van een seconde. De rest is dan verwerkingstijd omdat het moet worden uitgetikt, enzovoort. Wanneer je rekening houdt met het feit dat voor een dergelijke handeling vroeger tien mensen nodig waren en dat die tien mensen een zeer gespannen en toch wel onaangenaam vak hadden dan kun je zeggen ja eigenlijk is het wel een zegen al zou men in deze tijd er onmiddellijk aan toe voegen dat het wel werkgelegenheid kost.

Er zijn andere geestdodende taken, die een computer over kan nemen. Lopende bandwerk bij voorbeeld zou door een computer beter gedaan kunnen worden. Alweer zou je kunnen zeggen dat die mensen dan geen werk hebben. Die mensen kunnen dan hun creatieve vermogens gaan gebruiken. Een computer is opgebouwd uit logica. Zelfs de hele computertaal is opgebouwd uit - ja, nee - beslissingen. Ja, nee, of neutraal, dat is alles wat je hebt. Wanneer we kijken naar de nieuwste computertaal dan is men zover dat je kunt intikken - boodschappen bij voorbeeld, en dat door woordvergelijking de mogelijkheid ontstaat dat door de computer een vraag in mensentaal wordt omgezet in computertaal en verder verloopt alles dan hetzelfde. Een nog nieuwer systeem is een vorm

van huiscomputer. Deze kan inderdaad ook op ingetikte boodschappen reageren alleen wanneer het daarvoor noodzakelijke geheugen, dus een programma, is aangebracht. Wat doet de computer goed? Rekenen, conclusies trekken. We zouden kunnen zeggen dat de computer een super-ambtenaar is. Hij kent alle regels en hij weet precies op welke manier hij zijn gegevens moet verwerken om tot een conclusie te komen. Aan de andere kant ontbreekt aan de computer een maat van creativiteit. Ik weet dat er computers zijn die je een opdracht kunt geven en dan maakt ze muziek. Er wordt zelfs op het ogenblik per computer gecomponeerd. Het is geen muziek, die de mensen emotioneel aanspreekt. Er wordt gewoon gekeken wat het meest populair is. Als dat liedjes geweest zijn die beginnen met Oh, baby dan begint de computer ook daarmee. In dit opzicht is de computer de mindere van de mens, die emotioneel denkt.

De computer kan een vloek worden, als men haar beschouwt in haar beslissingen, haar uitwerken van gegevens als de meerdere van de mens, de beslisser voor de mens. Want dan wordt de mens ontdaan van zijn eigen emotionele reacties en in een logica-programma ingeperst waarin hij zijn menselijkheid en menswaardigheid niet kan behouden.

Stel nu eens een keer dat men nu juist het omgekeerde doet. Dat men juist zegt laten wij mensen met onze gevoelens, onze emoties, onze mogelijkheid om zaken te evalueren die niet binnen een logisch verband te brengen zijn. Laten wij eens een keer van al onze gegevens gebruik maken voor die computer het doet. Dan kunnen we een heel eind verder komen.

Voorbeeld. De medische computer. Er is op het ogenblik een computer in gebruik ik meen in Boston, maar weet het niet zeker. De computer leest een patient die daar aangesloten is, af. Hij leest af de functie van de organen voor zover dit extern te constateren is en brengt men naalden in dan gaat de conclusie zelfs nog verder. De computer is in staat een Röntgen foto te maken van die delen waar onregelmatigheden zijn zonder dat daar verder iemand aan te pas komt en deze foto, inclusief commentaar in te leveren aan de arts. Een volledig onderzoek en diagnose bedraagt per patient qua voorbereidingstijd ongeveer anderhalve minuut. Maar wat gebeurt er nu? Er staat wel een hele hoop vast, maar één ding niet. Welke feitelijke oorzaak is er te kennen als symptoom? De computer geeft wel aan wat de waarschijnlijkste oorzaak is, maar dat is toch lang niet altijd de beste. We weten allemaal dat je vaak te maken hebt met symptomen van één kwaal, die de feitelijke kwaal zodanig domineren dat je de symptomen daarvan niet meer ziet. Deze computer kan, voor zover mij bekend, dit niet onderkennen. Er is dus een medicus voor nodig. Maar deze medicus heeft nu de tijd gekregen om in plaats van te onderzoeken met zijn patient een menselijk contact op te bouwen. Aan de hand van de emoties en reacties van die mens is hij in staat een diagnose op te stellen, die op deze mens en niet alleen op zijn gegevens van toepassing zijn. Dat wil zeggen dat toch de dokter de psychologische factor blijft behandelen. Ook brengt hij de psychische benadering tot stand. Terwijl de computer veel beter dan een arts dit zelf in een korte tijd kan doen, de grondgegevens aandraagt.

Het is allemaal een beetje vreemd als je zegt dat de computer goed kan doen. Neem nu eens een kunstenaar. Een kunstenaar voert zijn werk in. Wij doet dit twee-dimensionaal en geeft daarna de computer opdracht om het drie-dimensionaal weer te geven. Het beeld ontstaat drie-dimensionaal. Hij kan er een uitdruk van vragen en heeft meteen het plan, dat hij in vergelijking met zijn grondtekening het best zou kunnen uitvoeren. Dan kan hij zelfs nog aan de computer, mits daaraan verwerkings apparatuur is aangesloten om de grondvorm bij voorbeeld in klei of ander daarvoor geschikt materiaal te vormen. Natuurlijk wèl de opdracht geven. Maar de finèsse, datgene wat het tot een kunstwerk maakt, zal de kunstenaar zelf moeten doen. Een computer kan produceren veel voordeliger, beter dan mensen dit kunnen. Er zijn op 't ogen-

blik een groot aantal fabrieken in Japan die er volledig op computers draaien. De bewerkingen worden uitgevoerd door robots met eeneigen klein geheugen. Ze worden geprogrammeerd en vandaar blijven ze tot het einde van het product het programma steeds toepassen. Maar omdat er een coördinatie nodig is, is er ook nog een centrale computer. Deze controleert de "flow" dat wil zeggen de wijze waarop deelproducten worden aangevoerd en uiteindelijk worden gemonteerd, het productie tempo en gelijktijdig wordt hierbij nog eens nagegaan hoe de materiaalcontrole is. Het materiaal kan beter gecontroleerd worden dan door mensen. Omdat de computer over veel meer mogelijkheden en gegevens beschikt. Het eindresultaat is natuurlijk niet leuk want het betekent dat iemand met een mooie Japanse naam fabrieken beter en goedkoper laat produceren dan fabrieken, laten we zeggen in Nederland, Engeland, Duitsland en Amerika ook, die nog niet zover zijn gegaan. Het grote probleem hierbij is en blijft de werkgelegenheid. Men gaat uit van het standpunt dat je moet werken om je brood te verdienen. Men zegt niet wij moeten produceren om te kunnen verbruiken maar men gaat uit van het standpunt: dat werk van die mensen is noodzakelijk. Is dat wel zo? Wanneer we nagaan wat de in deze tijd bestaande gecomputeriseerde fabrieken kunnen dan komen we tot de conclusie dat er heel veel werk is, waar mensen niet voor nodig zijn. Maar wij kunnen als wij dat willen, de prijs van al die fabrieken zo laag stellen dat iedereen ze kan verwerven. Dan krijg je dus minder werk voor de mensen en als gevolg ook minder inkomen en meer mogelijkheid om producten te kopen. Een ander voorbeeld is een experiment dat pas is gestart in Manheim bij de Basf fabrieken. Een onderdeel van één of ander chemisch concern. Er is daar nogal wat giftig afval. Nu blijkt het mogelijk om bepaalde bestanddelen dank zij de werking van een gecomputeriseerde installatie, terug te winnen. Gelijktijdig minder verontreiniging van het milieu. Tegelijkertijd het behoud van een aantal grondstoffen, die door de wijze waarop ze gescheiden worden nu weer verwerkbaar zijn. Eerst werden ze als een soort giftig papje over het land werden uitgespreid. Er kan dus veel goeds van komen. Een computer maakt geen menselijke fouten als zijn programma goed is. Dat houdt in dat een programma voor een atoomcentrale zéér correct moet worden uitgevoerd, maar dan kan er ook geen schakeling meer verkeerd gaan. Want als er een schakeling verkeerd gaat dan zegt de computer niet we kunnen nog wel even doordraaien en misschien repareren. De computer zegt in zo'n geval gewoon: dit is onveilig, alarmsig - naal. alles afsluiten.

Je zou bij voorbeeld atoomenergie op die manier beter kunnen gebruiken. Ik dacht toch wel dat ook dit een zegen zou kunnen zijn.

+ Dat ben ik niet met u eens. In Amerika is op Long Island de atoomcentrale gered, dank zij de eigenwijsheid van de mensen en de domheid van de computer. Een computer is niet slimmer dan de programmeur. De mensen die achter het meetpaneel zaten waren door jarenlange ervaring slimmer dan de programmeur en hebben een ontploffing van de centrale weten te voorkomen. Hadden deze mensen niet ingegrepen dan zou de computer een ontploffing hebben veroorzaakt.

- Dit is niet volledig juist. De programmering van de computer was alleen op de bediening gericht op maatregelen. Dat is punt één. Er was dus geen programma voor. Punt twee. De programmering was zakelijk gehouden. Dat wil zeggen dat men een veel grotere tolerantie in de computer had ingebouwd dan feitelijk toelaatbaar was. En als u zich goed herinnert wat ik zoeven heb gezegd dan gaat het erom dat het programma wat wordt ingevoerd, eerste klas is. Ik zeg niet dat je dan geen mensen nodig hebt. Dat heb ik in geen van deze gevallen gezegd. Maar ik heb wel gezegd dat deze mensen dan datgene moeten leveren wat de computer niet kan leveren. Het menselijk voorstellingsvermogen, het menselijk aanpassingsvermogen, die rationaliteiten die de menselijke vooruitgang mogelijk maken. Ik dacht dat ik uw vraag hiermee voldoende had beantwoord. Er wordt opgemerkt door de vraagsteller dat minstens tien procent van

de programma's niet deugt. Volgens onze spreker is dat met wel negentig % het geval.

Ik praat niet over de mogelijkheid, maar over het praktisch gebruik van de computer. Het enige praktische gebruik dat ik u heb beschreven en wat, zij het in proef-opstelling- goed schijnt te functioneren is de medische computer die in Boston wordt gebruikt. Ik weet wel een beetje waar ik over praat, maar ik leefde niet in het computer tijdperk. In mijn tijd was de computer die oude waarzegster. Als zij teveel wist, liep zij gevaar verbrand te worden.

Als wij ons afvragen of de computer een zegen is of een vloek, dan moeten wij ons heel duidelijk afvragen, nee, wij moeten heel duidelijk stellen: zij kan een zegen zijn. Dat is een heel belangrijk punt. De computer is geen zegen of een vloek, dat wordt ze door het gebruik dat mensen ervan maken. Laten we nu even naar de andere kant switsen. We moeten het wel van alle kanten bekijken.

Er bestaan zogenaamde strategische computers. De modernste typen zijn zelfs aangesloten op waarnemings stations die ook door mensen worden gecontroleerd maar zij verkrijgen wel alle gegevens. De bedoeling is dat zij allerlei beslissingen als het ware kunnen voorzien aan de hand van deze gegevens. En verder zeer bliksemsnel beslissingen nemen. Er bestaat bijvoorbeeld een computerverdediging van de U.S.A. Het centrum ligt in Nevada. Hier kan dus zolang de mens het alarm van de computer als geldig erkent, een afvuurpatroon door de computer worden vastgesteld zowel voor de korte als de lange afstand raketten aan de hand van erkende doelen of de erkende richting van aanval. Wanneer mensen worden uitgeroeid en de computer houdt nog enkele verbindingen. dan blijft die computer gewoon doorgaan. Dat is natuurlijk gevaarlijk, want er zou wel eens een vergissing in kunnen zitten. Mensen kunnen tegenwoordig niet meer een commando geven om gewoon op de knop te drukken op een centraal punt. Dit kan wel bij een verdedigings ...onverstaanbaar. Dat wil zeggen dat er een apart bevel nodig is, dan zijn er ook drie personen nodig om de zaak te ontzekeran. Daar zijn weer drie sleutels voor nodig en dan kun je afvuren. Verder zullen we het daar niet over hebben, het was alleen maar nevenbei omdat men toch wel praktische bedoelingen schijnt te hebben met de computers. Wat doet men ermee? Men voert er allerlei veronderstellingen in. Veronderstellingen die voor een deel onlogisch zijn. Sterkte en weerstand van eigen troepen schatten, die onjuist zijn en op grond daarvan ontwikkelt men dan een schematisch slagveld. Op grond daarvan ontstaat een strategisch plan, waarvan men aanneemt dat het redelijk onfeilbaar is en dat laatste is nu juist de fout. Want de invoering van gegevens wordt mede bepaald door de behoeften, de wensen van de deelnemers. Vooral de generaals die zich daar mee bezig houden. Je kunt bij voorbeeld zien als er een admiraal en een luchtmacht generaal naast elkaar staan, dan elk op zijn manier de belangrijkheid van zijn wapen als bijzonder groot probeert in te brengen. En de computer weet niet beter. Degeen, die dus het belangrijkste is ingeschat bepaalt de strategie. Je zult zien dat zijn onderdeel daarbij als het belangrijkste wordt behandeld en dat heeft natuurlijk niets meer met de werkelijkheid te maken. Dergelijke strategische schema's en wat daarmee samen hangt, zijn eigenlijk een gevaarlijk spel. De mensen die deze spelen ontwerpen en zich daarmee bezighouden, zijn geneigd om deze projecties van de computer te verwarren met de werkelijkheid. En daarmee komen we aan één van de gevaarlijkste punten. De computer neemt beslissingen. Ook als ze misschien niet in staat is ze zelfstandig uit te voeren. Dat zou in de toekomst denkbaar zijn, nu nog niet. Dan blijft toch altijd het feit dat de beslissing van de computer een aanduiding is van een gegeven op grond van wat ingevoerd is. Niet op grond van alle feiten. Menselijke wetenschappen werken ook op deze manier vaak en zitten er dan ook vaak een heel eind naast en waarom? Omdat ze uitgaan van een heel fout standpunt. Monitaristen maken gebruik van een compu-

ter om de waarschijnlijkheid te berekenen van de opbloei van de economie, Als men de tijd en de maatregelen neemt door de geldswaarden als het ware vast te maken en gelijktijdig maatregelen neemt om de uitgaven van de staat te beperken, waardoor de inflatoire werking ontstaat, dat is een belofte. Ergens anders zijn het de socialisten. Die zijn bezig uit te rekenen hoeveel het geld per jaar in waarde zou moeten verminderen om een economische groei te moeten veroorzaken. Zij gaan van totaal tegenovergestelde gegevens uit. Een econoom kan berekenen wat ongeveer het overschot, het tekort, de werkgelegenheid op de betalingsbalans zal zijn en hetzelfde over bij voorbeeld vijf jaar. Hij gaat uit van een lijnrechte ontwikkeling. Hij houdt geen rekening met de irrationaliteit van mensen. Hij houdt er geen rekening mee dat mensen van mening kunnen veranderen. Hun gedrag wordt niet bepaald door de ratio alleen, maar door de gevoelens. Het gevolg is geweest dat daardoor al hele gekke dingen zijn gebeurd. Bepaalde opstanden in socialistische landen waren aan de hardnekkigheid van onze leiders - zò moet het zijn - indirect de gevolgen. De computer kan niet anders. De computer zegt: dit zijn mijn gegevens, mijn cijfers dus dit is mijn projectie. En dan zeggen de mensen dat als hij het berekent dan is het waar. Nee, het is niet waar. Dat is precies hetzelfde als wanneer de pous vertelt dat het morgen fondant zal regenen. Dan zullen er toch mensen zijn die zeggen: de paus heeft het gezegd, dus het is waar.

De vloek van de computer is dat zij juist door een programma is opgesteld en niet aan de hand van de werkelijkheid. Beperkt kan worden gevariëerd en aangevuld, maar zij brengt dus projecties die niet met de werkelijkheid overeenstemmen. Mensen zijn helaas meer geneigd in die projecties te geloven dan in de feiten. En dan staan we voor het bekende dilemma. Wat moeten we nu doen? Moeten we nu bij voorbeeld zeggen dat we van dynamiet geen gebruik meer zullen maken omdat het gevaarlijk is? We kunnen er ook zorg voor dragen dat iedereen met dynamiet om kan gaan, dan is het ook veiliger. Kijk maar naar de vliegtuigkapingen, waarbij dynamiet nog wel eens te pas komt. Dan zien we dat het ook nog wel eens een beetje anders kan aflopen. Het is met autoverkeer precies hetzelfde. De één rekent uit dat bij een geringere snelheid krijgen we zoveel minder uitlaatgassen, zoveel besparingen. Dat zijn meestal dingen die door de computer mee berekend zijn. Een ander zegt juist dat zo iets helemaal niet waar is. Want als we daar en daar naar kijken, krijgen we dat en dat. Maar de bepalende factoren zijn de toestand van het voertuig en de kunde van de bestuurder. Wanneer die factoren goed zijn dan kun je met tweehonderd net zo goed rijden als met tachtig. Zo is het ook met de uitlaatgassen. Dat ligt aan de constructie van de machine, die bepaalt de uitlaatgassen. De snelheid heeft er beperkt mee te maken. In feite maar heel weinig. Zo kun je doorgaan. De mens is altijd weer het probleem. Wat de computer ook wordt, een zegen of een vloek, het zal de mens zijn die hem er toe maakt. Als je de mensen een nieuwe methode geeft om tanden te trekken, dan ontdekt hij dat je met een bril zo goed kunt martelen. Dan kun je zeggen dat we alle tandarts-apparatuur moet afschaffen. Want ze wordt gebruikt om mensen mee te martelen in verschillende landen. Dat is onzin. Je moet zeggen dat de mensen meer mens moeten worden. De computer zou een hele grote zegen kunnen zijn voor mensen die menselijk en menswaardig kunnen denken. Maar zolang computers in een wereld bestaan waarin de mensen éénzijdig zijn, waarin ze niet naar elkaar kunnen luisteren, waarin ze alles doen om hun eigen gelijk te handhaven dan zijn ze een gevaar voor de mensheid. Zolang de mensen uitgaan van een bepaalde sociale opbouw omdat die nu eenmaal altijd heeft bestaan en dus moet blijven bestaan, is de computer een bedreiging. Zodra je uitgaat van een maatschappij waarin de mens zich aan de mogelijkheden aanpassen, zoveel mogelijk gebruik maken van hun gelegenheid om vrij mens te zijn, is ze een zegen. Wat moet ik dan zeggen? Hoeveel mensen onder u hebben op 't ogenblik een elektronisch horloge? Zo, de helft

zie ik. Dat is eigenlijk ook een mini-computertje, een chips. Laten we reëel blijven. Dingen zijn geen vloek of een zegen tenzij ze er door mensen toe worden gemaakt. Dat brengt me tot het laatste stukje van mijn betoog. Dat heeft niet meer met een zegen og een vloek ervan te maken. Het heeft te maken met de mens.

Wanneer je als mens meer wilt zijn, meer wilt hebben dan een ander dan heb je daardoor alleen al voor jezelf een psychische vervreemding met een deel van de werkelijkheid veroorzaakt. Mensen leven nu éénmaal voor een groot deel in een idealistische imitatie van de werkelijkheid. Mensen moeten leren dat geen mens beter is dan een ander mens. Gelijktijdig moeten zij beseffen dat de één dingen kan, die voor een ander onmogelijk zijn. Niet dat dit een minderwaardigheid betekent maar wel een andere mogelijkheid om het geheel te dienen. Mensen moeten gaan begrijpen dat grenzen, vaderlanden, systemen en godsdiensten kunstmatige scheidingslijnen zijn. Godsdienstig gezien: God heeft alles geschapen en hij heeft heus niet gezegd dat een katoliek beter is dan een jood of een jood beter dan een katoliek of beide zijn beter dan een enzovoort. Dat heeft God niet gezegd, dat zeggen de mensen. Het kapitalistische systeem is evenzeer onhanteerbaar als het socialistische. Het socialistische systeem zou terug moeten naar een grotere vrijheid en daardoor ook een grotere economische zelfstandigheid van de mensen die binnen dat systeem wonen. Het kapitalisme juist moet meer socialiseren omdat er anders te grote problemen onder de bevolking ontstaan. Waarom dan zeggen dat het ene systeem juist is en het andere niet? Ze benaderen uiteindelijk van verschillende zijden datgene wat een mens nodig heeft. Een gemeenschap, waarin hij thuis hoort en waarop hij kan vertrouwen en gelijktijdig een vrijheid waarin hij zichzelf kan ontwikkelen in wat hij kan en wil zijn. Zolang mensen met hun denkbeelden hun isolement ten aanzien van de rest van de wereld gaan zeggen: wij weten het- is het levensgevaarlijk. En dat zal het blijven zolang de mensheid ooit in staat is om ook feitelijk de ruimte in te gaan en niet alleen erin te zwammen. Het is de mens, die deze dingen doet. En je kunt niet beginnen zoals heel veel mensen zeggen: dat moet van bovenaf gebeuren! U moet anders worden. Wanneer u de mens als broeder ziet, als zuster, als medemens zonder verder verschil te maken en te zeggen: ik moet er voor die ander zijn en ook verwachten dat die ander er voor jou is. Dan kom je verder en dan komen de eenzijdigheden meer en meer in het gedrang. Om mensen die elkaar willen helpen, elkaar willen dienen. Die met anderen samen mens willen zijn, die beseffen dat het belangrijkste onder de mensen de communicatie is. Met andere woorden om naar een ander te luisteren en niet alleen tegen een ander te praten. Nu kunt u mij wel verwijten dat ik dat doe op 't ogenblik, maar ik luister wel naar sommige gedachten. We komen aan het einde van deze inleiding, want dan bent u aan de beurt en dan kan ik u niet anders zeggen dan dit: de computer is één van de vele technische ontwikkelingen, die onvermijdelijk zijn bij een mensheid die voortdurend bezig is om zich op te stellen en de middelen om dit te voorkomen. Één van de velen. Er zijn op het ogenblik gifgassen die als geneesmiddel bruikbaar zouden zijn, maar die geheim zijn. Het omgekeerde bestaat ook. Er zijn enkele geneesmiddelen in de handel, te koop bij elke apotheek en vaak zelfs zonder recept, die bij een verandering van concentratie allerlei letale gevolgen zouden hebben en bij voorbeeld opgelost in water enorme rampen zouden kunnen veroorzaken. Wat doet een mens ermee? Niets dan gissen. Ik zeg u de computer, op het ogenblik dat de mens hem leert gebruiken als een achtergrond, waardoor zijn mens-zijn, zijn menselijke mogelijkheden veel vollediger en juist kunnen worden gebruikt, kan dan al vele van de normale dingen voor het voortbestaan verwerken. Het zou een vloek worden als de mens de taak om zichzelf te kennen, te beheersen en te ontwikkelen over zou dragen aan de computer. Want dan wordt de mens uiteindelijk tot een ding-product dat zelfs niet eens wordt geprogrammeerd tot een bepaalde taak, dat voor die bepaalde taak alleen heeft te leven en dat enkele menselijke bevredigingen dan nog krijgt toegestaan wezen moet hij zich houden tot een strict en logisch toegestaan

7

kader dat voor die mens en zijn gelijke geldt. De mens moet kunnen strijden met zichzelf en eventueel met problemen en met de wereld. Anders is het geen mens meer. Als je daar computers voor neemt dan gaat de mensheid eraan te gronde. Maar als je begrijpt dat de computer dienen kan, zoals vele andere dingen, om de mens te helpen om beter te leven. Om juist die mens te helpen een beter en juist inzicht te krijgen in misschien ook zijn problemen, maar vooral toch wel in datgene waarin hij als mens specifiek is. Waarin hij zijn mens-zijn verder kan ontplooiën. Dat is de grootste zegen, die u kunt verwachten.

Een vraag die erop neerkomt of het raadzaam is een computer aan te schaffen - Kijk, een computer is er. Het is voor een kind, dacht ik, helemaal niet zo gek als het leert om zo'n ding te gebruiken. Eerst speelt misschien, maar toch om er iets van te leren ook en zich er dan langzaam maar zeker mee vertrouwd maken. Laten we niet vergeten dat mensen een berorte kregen toen de eerste stoomtrein reed. Maar tegenwoordig staan ze alleen maar als er ergens een beetje vertraging is, wrede woorden uit te spreken over ons vervoersstelsel. Zo gaat het met de computer ook. Ze is er en je raakt haar niet meer kwijt. Houdt u daar rekening mee. De vraag of u een computer aan moet schaffen is of u er zelf iets mee doen kunt of kunt u het zo ook wel. U kunt het zo ook wel, niet doen. U zegt, dat u opgroeiende kinderen heeft, die er in geïnteresseerd zijn dan zou ik zeggen als u het zich kunt permitteren geef ze een eenvoudige computer met uitbreidingsmogelijkheden. Laat ze daarmee gewoon leren werken en leren spelen want dat is iets wat in de toekomst een steeds grotere rol gaat spelen. Wanneer uw kind zijn bestelling bij een postorderbedrijf in kan dienen, dat is natuurlijk niet zo belangrijk. Dat is een neveneffect ervan. Wat wel belangrijk is voor uw kind is, dat het leert omgaan met de computer, het leert beschouwen als normaal. Wanneer u een krant leest en u doet dat met weinig begrip voor de invloeden die er in de journalistiek heersen dan is het maar de vraag wat u te pakken krijgt de Waarheid of de Telegraaf om uw mening over de wereld te vormen. Radio en t.v. werken konditioneel. De computer echter die de mogelijkheid geeft om een eigen programma op te bouwen, om je bezig te houden met de creatieve kant die ook dit wel degelijk bezit, als je de kans geeft om zelf een programmaatje te ontwerpen hoe eenvoudig dan ook, is een computer die je in staat stelt in een wereld waarin computers onvermijdelijk worden, beter te weten wat je kunt doen, wat je moet doen en wat je beter kunt laten. Als zodanig acht ik het erg belangrijk. Laat ik het zo zeggen. Fietsen worden ook soms naar voren gebracht als bijzonder gezondheid brengend. Als u dan kijkt wat er met dit weer gebeurt met de fietser dan ontdekt u bovendien dat het voor de geneesmiddelen voor bronchiaal-catarh een bijzonder aantrekkelijke zaak is. Er zijn nu eenmaal fietsen en als het kind, om welke reden dan ook gaat fietsen omdat het nodig is of omdat het 't uit aardigheid gaat doen dan moet je het kind toch verkeersles laten geven. Het moet toch leren hoe het zich moet gedragen in het verkeer. Waarom wel voor de fiets en niet voor de computer. De computer is er om te blijven. Heel waarschijnlijk niet als iets dat u zich voorstelt om te winkelen thuis bedoelt u geloof ik. Ik denk dat dat voorlopig nog niet zo'n vaart zal lopen. Al is het alleen maar omdat het kostenpunt daarvan veel te groot is zolang wij niet te maken hebben met gecentraliseerde magazijnen, die alleen op afroep leveren. Wanneer ik gewoon kijk naar de problemen, je kunt die computer nu eenmaal niet meer wegdenken vooral omdat ze met zeer weinig energie grote prestaties kan leveren. Laat die kinderen dan niet in handen komen van een selecte kaste van programmeurs. Zij zijn de enigen die weten hoe het gaat, zodat ze zelf alleen maar kunnen geloven in de almachtige computer. Leer ze wel hoe ze met zo'n ding om kunnen gaan, dan heb je daar nut van. Voldoende?

* Dat beeldscherm is dat niet schadelijk voor de gezondheid?

- Er zijn beeldschermen die voor de ogen buitengewoon vermoeiend werken,

maar dat is tegenwoordig geloof ik niet meer bij alle het geval. Ik meen wel dat tegenwoordig de voorlopig meest gangbare computerschermen, dat zijn de zwart-wit of de groen-geel combinatie inderdaad door de voortdurende schittering voor de ogen zeer vermoeiend zijn zodat werktijd daaraan beperkt zou moeten worden. Iemand zou bij voorbeeld één uur daaraan moeten werken, maar dan minstens drie of vier uur met wat anders bezig moeten zijn. Dat wel. Maar bij een kleiner beeldscherm is de buis ook kleiner en de straling minder fel. Verder wordt tegenwoordig een soort pantserglas gebruikt en dat pantserglas is vaak enigszins loodhoudend en dat houdt zowat driekwart van de straling tegen. Laat ik een vergelijk geven op grond van de vroegere t.v. Er is een tijd geweest, dat men kon zeggen om veilig gebruik te maken van de t.v. moet je je tenminste op een afstand bevinden die viermaal een meter van het beeldscherm is. Op het ogenblik kun je echter zeggen dat moderne apparatuur veilig is als u zich bevindt op een afstand niet groter dan één à één en één kwart maal de diameter van het scherm. Natuurlijk voor de modernste apparaten en de standaard maten.

+ vraag over onderwijs per computer.

- Zodra de overheid durft uitgaan van een op geen enkel punt conditionerd onderricht van lezen, rekenen en dergelijke processen dan is het voor de kinderen zeer attractief om dit te leren en zullen ze vaak beter leren via de computer dan via het normale les systeem. Maar er kunnen altijd afwijkingen optreden. Dat wil zeggen dat dergelijk onderricht nooit kan worden gegeven zonder dat er voldoende onderwijskrachten aanwezig zijn. Dus niet een zaal van tachtig kinderen, allemaal voor de computer voor de rekenles of de taalles of wat dan ook. Koptelefoontje ook nog op misschien voor de geluidseffecten. En dan één persoon ergens in de verte, die kijkt of niemand probeert de computer te mollen. Dat moet je niet doen. Maar als je zegt vierentwintig à dertig kinderen met een computer en een surveillante voortdurend bezig is, maar ook de kinderen helpt zowel met de computer als ook met fouten die ze bij herhaling maken geloof ik wel dat we op een punt komen dat die computer er is. Een grotere mogelijkheid tot standarisering in het onderwijs blijkt; punt één. Een individueel tempo in de studie mogelijk maakt, wat op het ogenblik meestal niet het geval is. En in de derde plaats een tijdige herkenning mogelijk maakt van de fouten in de leerling hetzij psychisch, hetzij fysiek. waardoor eventuele kennisoverdracht belemmerd wordt of waarfouten ontstaan. Ik dacht dat dit alles bij elkaar dus een reden zou zijn om ja, inderdaad doen. Je moet hier proefprojecten opzetten want de mensen moeten leren, ook het onderwijzend personeel, om met die dingen om te gaan. Niet met die computers, dat is te leren. Maar om de reacties van de kinderen achter de computers te leren begrijpen. Dan zou je daar een school aan kunnen verbinden en dan kom je tot een onderwijs dat de eenling veel meer mogelijkheden tot ontplooiing van ontwikkeling kan bieden. Gelijktijdig wordt het beroep op de leerkrachten minder. Bovendien, maar dat is nog niet aan de orde, kan het programma ook nog worden ingesteld zodat het bepaalde discipline, mogelijkheden en maatregelen bevat. Dit zou mij, gezien de ervaringen in het onderwijs in deze jaren, zeer dienstig lijken.

U moet ook niet vergeten dat de computer in staat is om elke fantasie wereld (vooral bij jonge kinderen erg belangrijk) zodanig gestalte te geven, wat voor een kind erg attractief is, dat het als het ware zijn eigen taal kan ontwikkelen maar dat de computer gelijktijdig ook die taal analyseert en dus in die taal kan corrigeren of antwoorden. Laten we het heel eenvoudig zeggen. Als je kleine kinderen ziet dan zetten ze een aantal streepjes en dat is dan een brandweer auto en voor jezelf ziet het er meer uit als een bos hooi. Voor een kind is het een brandweer-auto. Omdat dat lijnenspel voor dat kind de uitdrukking is. Als je leert die symboliek te begrijpen dan blijkt

dat dat zinloze gekrabbel van die kleine kinderen voor hen van betekenis is, die ook voor de volwassenen is om te zetten in een redelijk begrip. Neemt u mij niet kwalijk ((dit na een opmerking uit de zaal) is men niet voortdurend bezig u duidelijk te maken welke rechten en plichten u hebt, wat je wel en niet mag, wat lelijk is en wat mooi? Zelfs zodanig dat die begrippen in verschillende landen totaal verschillen waardoor de mensen niet eens met elkaar kunnen spreken omdat ze hetzelfde woord gebruiken doch een heel andere bedoeling eraan geven. Is conditionering niet de basis van uw maatschappelijke opzet? Is er geen conditionering nodig om iedereen er toe te brengen het heel normaal te vinden dat je een brief van een postzegel voorziet en dat hij er dan komt. Dat giraal geld precies hetzelfde is als echt geld. Dat geld kan worden omgezet in je gedachten in huisvesting, in kleding, voedsel zonder dat het datzelfde is. Zijn dat ook geen denkbeelden, onwaarheden dus, die de maatschappij hanteert zoals zij zichzelf beschouwt om te kunnen leven in een werkelijkheid waarvan zij een groot deel van de waarde ontkent. En als u zegt dat de computer dat ook zal doen, dan ben ik het met u eens. Maar wat is de taak van het onderwijs? Ja, tegenwoordig zijn er een heleboel mensen die uitroepen dat ons onderwijs er is om het kind mondig en zelfstandig te maken. Maar de taak van ons onderwijs is in feite het kind, en dat is nu eenmaal conditionerend, de basiswaarde te geven waardoor het in het huidige maatschappelijk bestel zichzelf kan terugvinden, daardoor zichzelf kan handhaven over de middelen beschikt om voor zichzelf van die maatschappij gebruik te maken. Dat is conditioneren en dat een computer dat zal doen, ontkent ik niet. Maar als een computer een peer laat zien dan is een kind handig genoeg om te ontdekken dat je die niet kunt eten. Met andere woorden het verschil tussen werkelijkheid en illusie-wereld wordt daar, waar het aan den lijve ervaren is, tot een ervaring welke op zichzelf conditionerend werkt ten aanzien van datgene wat maatschappelijk geconditioneerd is.

Ik zeg u dit: elke godsdienst, elke politieke richting, elke wetenschappelijke richting werkt, of men het aanvaarden wil of niet, conditionerend op degenen die daarbinnen leven. Dit betekent dat zij een visie op de wereld ontwikkelen welke niet met de werkelijkheid overeenstemt. Desondanks zijn zij vaak in staat illusies in de feiten zodanig bevestigd te zien, dat zij aan de werkelijkheid van hetgeen zij in de wereld zien kunnen blijven geloven. Velen doen dit door afwijzen van alle feiten die niet in het kader van het vooropgestelde passen. Wanneer u nu bezig bent te denken over wat ik gezegd heb, dan bent u bezig zich een oordeel te vormen op basis van hetgeen u beleefd hebt, wat u denkt dat uw oude conditioneringen zijn. Met andere woorden bepaalde zekerheden of onzekerheden komen in een nieuw daglicht te staan. Dit maakt u een nieuwe benadering mogelijk. Als u zegt dat ik u conditioneer dan zou dit waar kunnen zijn op het ogenblik dat ik mij bezig ga houden met ons beeld van de wereld. Iets wat in feite op verdraagzaamheid en naastenliefde is gebaseerd. Zelfs dáár zeggen wij: zo zou het moeten zijn, maar zo is het niet. Ook daar relativieren wij. U moet goed begrijpen dat elke stelling die wij naar voren brengen een zeker dualisme in zich bevat. Namelijk, zo zien wij het en gelijktijdig: wat denkt u? Daarom beginnen wij elke bijeenkomst met te vertellen dat wij ook niet alles weten, denkt u zelf na. We proberen een conditionerende werking te voorkomen. Wat we wel proberen, dat is een vorm van manipulatie, dat geef ik toe, u op grond van wat u bent, u te brengen tot een andere benadering van uw problemen. En daardoor in feite tot een verandering van uw levensstijl. Niet omdat wij het zeggen, maar omdat u zelf leert dit als juist te zien aan de hand van ervaringen die wij zelf niet in de hand hebben. U kunt dus zeggen dat wij u wel degelijk conditioneren, maar dat is omdat u er een conditionering van maakt. Datgene wat wij u geven echter is altijd relatief gesteld. Als wij suggesties gebruiken, dat doen wij soms, dan zeggen wij het er altijd bij: dit is zue of zo, maar.. Ik dacht dat dat het systeem is van onderricht dat op aarde helaas, maar beperkt bestaat. Ik dacht dat wij daaraan de belangrijkheid van ons werk

en onze geestelijke mogelijkheden wel zo'n beetje ontleenden. Maar dit is een denkbeeld van een spreker van de orde van de O.D.V. maar als zodanig niet bepalend voor de hele wereld of zelfs maar een deel van de geestelijke wereld. Het is bepalend voor mijzelf en degenen met wie ik mij één voel. Wilt u nu de gelegenheid hebben om even te stampvoeten en met de armen te wapperen (de kachel was uitgevallen) Ik dank u voor uw aandacht en wens u een goede huisvaart.
Einde eerste deel.

Na de pauze.

Goede avond. Hebt u vragen? Schriftelijke vragen gaan voor. Persoonlijke vragen worden niet beantwoord, de rest zover het verantwoord lijkt.
+ Wilt u alstublieft uw commentaar geven op het rijk van Jacob Slorder in het bijzonder over de nieuwe openbaring en de muishouding Pots?
- Een beetje moeilijk. Laat ik het heel voorzichtig uitdrukken. Elke mens denkt dat hij alles van God afweet, omdat hij niet weet wat God is. Wanneer hij dat dan uitwerkt, gelooft hij er zelf in zonder dat het de volledige waarheid is. Is dat voldoende duidelijk? Nou, dat hebben we dan achter de rug. (Algemeen gelach en opmerkingen)
U moet wel één ding goed onthouden. De computer zal nooit vragen waarom je iets gedaan hebt. Hij constateert dat je iets gedaan hebt dus heb je die straf te verwachten. Het is dus wel denkbaar, maar niet wanneer je zo als in Frankrijk bijvoorbeeld rekening houdt met hartstochten. Ja het is wel een moord, maar daar kun je toch niet te veel van maken dat is begrijpelijk. Die moeten we maar een kleine straf opleggen. Maar de computer denkt er anders over. De computer constateert dat je iemand gedood hebt en wat is de straf die daar voor staat en ook niets over maximum of minimum straf. Hij rekent dan gewoon het gemiddelde. Vijf jaar of vijftien jaar? Dan twaalf jaar. Op die manier gaat dat. Wat er tegenwoordig met die rechtspraak allemaal gaande is. Er wordt rekening gehouden met dit en met dat, met de achtergronden met de schuld die de maatschappij ook nog heeft en al dat andere. Dat kan een computer niet. Ik kan mij voorstellen dat men computers gebruikt om allerlei formulieren en kleine processen onder meer af te handelen. Bijvoorbeeld de agent komt, hij tikt even zijn nummer in en het nummer van de verkeersovertreding die hij heeft geconstateerd en de computer werkt het uit, geeft complete formulieren af en verstuurt meteen het boete formulier aan de betrokkene. Dat kan ik mij voorstellen. Maar dat je de computer in plaats van de rechter kunt zetten? Zolang je de rechtspraak meet en baseert op persoonlijke waarden en niet alleen op de bescherming van de maatschappij, dat is een type van bepaald gedrag. Tegenwoordig zegt men die man heeft wel grote bedragen allemaal gekregen en is toch failliet gegaan ja, dat is treurig. Dit is natuurlijk een slag in het gezicht voor de werkgelegenheid. Maar we moeten hier ook rekening houden met het feit dat hier overheidsgelden die toch door de eenvoudige belastingbetaler zijn opgebracht, besteed zijn aan het kapitaal en niet aan de mensen. Verder wil ik zeggen dat mijn partij hier volledig tegen is. Zo kan je natuurlijk kletsen. Maar de computer zegt die man heeft dat geld onder valse voorwendsels aangenomen: oplichting. Wat staat er voor oplichting? Bom! Hij zegt ook niet dat die mijnheer een luxe cel en ook niet dat die mijnheer naar Zwitserland mag. Hij zegt doodgewoon hem in zijn kippenek te grijpen. En als er dan geen uitvoerende macht is die het doet dan is het nog net zo rot als tegenwoordig. Want het is in sommige gemeenten toch wel zó dat de boer die een glaasje op heeft en zingend over de weg gaat, aangehouden wordt wegens drankmisbruik en als de wethouder... (helaas onverstaanbaar door een hoestbui van het medium) Ik denk dus dat het beter zou zijn als men voor het constateren

van een overtreding computers zou gebruiken en dat men de rechtspraak nog in menselijke handen zou laten. Het lijkt mij voor de politie een stuk gemakkelijker. Het lijkt mij voor het justitie apparaat buitengewoon goed en het lijkt mij dan niet gelijktijdig de onmenselijking van de rechtspraak. Ofschoon ik soms wel het idee heb dat ze vooral in uw land onmenselijk menselijk is.

+ Er beweert in Indonesië iemand dat de joden niet in Palestina destijds waren maar in Azië. Kunt u nagaan of dat waar is?

- Ja, die man probeert dat te bewijzen en ik herinner me dat een ander heeft geprobeerd te bewijzen dat Jezus een Ariër was. 't Verschil lijkt niet zo groot. Is dat voldoende?

+ Kunt u iets zeggen over Krishnamurti?

- Krishnamurti is iemand die zo dicht bij de waarheid komt, dat hij weigert om een waarheid te verkondigen. Hij wil alleen spreken over datgene wat men hem vraagt en dan nog alleen in beperkte termen.

+ Mag je zeggen dat je een deel van God bent?

- Natuurlijk, je mag zelfs zeggen dat God een deel van jou is.

+ Waarom druist dat zo in tegen de christelijke kerken?

- Dat is heel eenvoudig. Als je een God in jezelf hebt, heb je geen priesters nodig om ermee in contact te komen. Dat is toch duidelijk. Hoe dichter jij je bij God voelt hoe minder je beheerst kunt worden door een aantal anderen die namens God spreken. En driekwart van de massacultuur op aarde is opgebouwd door mensen die zeggen dat ze namens hogere krachten of autoriteiten spreken. De vorst had een Godgegeven gezag en het was ook wel een godvergeten rotzak! maar zijn gezag kwam van God. - De kerk had de waarheid! Dat ze die waarheid hebben gebruikt om heidenen als ketters te verbranden om politiek te bedrijven ja zelfs om oorlogen te voeren, daar praat niemand over. Het was immers van God uit! Kruistochten waren de grootste diefstallen die Europa ooit ten opzichte van Azië heeft gepleegd. Dat was heilig! En als je nu gaat naar Venetië, Rome, Frankrijk niet zoveel, Engeland dan kun je nog schatten vinden uit die tijd. Vooral meegenomen omdat het zonde is om het te laten liggen, vooral als je met een heilige taak bezig bent. God is de zweep, waarmee iemand die van zijn eigen recht overtuigd is de ezels voortjaagt. Zoals Kohmijni met zijn ajatolla's die de mensen opzweepen om toch vooral te sterven en zo de eeuwige zaligheid deelachtig te worden waar ze zelf, gezien de weinige haast die ze hebben om die zaligheid deelachtig te worden, niet zo erg overtuigd zijn. Dat soort dingen heb ik bezwaar tegen.

Onverstaanbare vraag of opmerking.

- Ze zullen misschien zeggen dat zij het niet geloven, maar dat het hun recht is zo te doen. En ik ken nu nog wel vorstelijke personen, die deze overtuiging nog steeds zijn toegedaan. We moeten heel goed begrijpen dat op het ogenblik dat God niet meer iets is waar een ander zich op beroepen kan maar een in de diepste diepte van je wezen erkende zielkracht is geworden, dan valt het gezag van de wereld voor driekwart weg en dat is voor kerken niet interessant, ook niet voor andere kerken. De kerk van Rome is niet de enige die zo ellendig doet. Het antwoord op uw vraag is dus heel eenvoudig. Kerken prediken al datgene als waarheid wat hun eigen belangrijkheid en gezag bevestigt en bestrijden alles, wat hiervan een aantasting zou kunnen betekenen. Meestal door een door hunzelf opgelegde éénzijdigheid, die het hen onmogelijk maakt om terug te treden, zelfs als ze iets zouden herkennen. Ze zijn zo opgevoed, maar er is meer. Als je je hele leven iets hebt gedaan en je dankt daaraan je plaats, je belangrijkheid, je gevoel misschien van verbondenheid met God en je komt tot de conclusie dat het niet meer juist is, dan zul je alles doen voor de overtuiging: dat kan niet, ik heb er mijn hele leven achter gestaan, dat moet goed zijn! Zo gaat dat toch. Zo zijn er ouders ook, die hun kinderen met de zweep willen grootbrengen. Die moderne opvattingen noemen zij onzin." Een kind moet robuust zijn, straf krijgen, dan wordt het juist een goed mens!" En dan kun je honderd keer bewijzen dat het niet zo is, dat helpt niet. Er zijn ook ouders die het omgekeerd beschouwen. Die spreken over hun lieve kleine jongen of hun lieve kleine meid en die kunnen toch eigenlijk niets verkeerd doen en

de zaal zegt dat wèl te vinden. Juist antwoordt de spreker, u interpreteert de zaak dus andersom. Op 't ogenblik zitten we druk in Geneve te confereren of we de wereld maar twintig maal of tachtig maal zullen vernietigen. Dat is waanzin. Het is waanzin die menselijk verklaarbaar is. Ik kan uw gevoelens en redenering accepteren. Maar niet als iets dat in overeenstemming is met de leer die de mensen zeggen te belijden. Daar gaat het mij hier om. Of jullie overal atoomkoppen neerzetten dat zal mij een zorg zijn. Mij kun je niet meer laten ploffen, ik ben al weg.

+ Moeten we dan zeggen: welkom!

- Dat is een zaak, waar u zelf over na moet denken en als we daarover gaan praten hebben we drie dagen nodig, maar dat is helemaal niet noodzakelijk. Het communisme is in feite ook een soort godsdienst. Wanneer we weten dat na de laatste wereldoorlog er erg veel moeilijkheden geweest zijn ook met troepen in afgelegen streken die daar lange tijd gelegerd zijn geweest in plaats van ze naar huis te laten gaan. Omdat hun kennismaking zelfs met de verwoeste westelijke beschaving van Duitsland voor hun een ontstellende beleving was. Dan kunt u toch begrijpen wat er gebeurt wanneer alle Russen in contact zouden kunnen komen met bij voorbeeld een nederlandse manier van leven. De nederlandse welvaart, die u heus hebt ten aanzien van het russische leven en al die dingen meer. Daar denkt u gewoon niet over na. U bent bezig te verdedigen en u begrijpt niet dat je in een aanvaarding en samenwerking veel meer kunt bereiken. Dat heeft uw leraar Jezus u voor gedaan. Hij heeft gezegd als mensen niet naar je luisteren, ga dan maar weg. Verdwij maar. Schud de stof van je schoenen en ga maar verder. Hij heeft niet gezegd dat als er niet geluisterd wordt dan breng je wapens in stelling, net zolang tot dat ze luisteren en dat is ook geen manier. Het is niet hetzelfde als wat hier beweerd werd, maar het komt wel op hetzelfde neer. Het zijn twee machtsblokken die elk hun eigen godsdienst aanhangen. Het kapitalisme en de andere het communisme, die in vele opzichten erg veel op elkaar lijken. Bij voorbeeld in beide blokken de jeugdproblemen, in beide blokken is er met het verder gaan van de generaties een steeds groter hiaat ontstaan tussen de werkelijkheid van het volk en de werkelijkheid van de regering. Dat is één van de redenen waarom Gorbatsjof aan de macht is gekomen. Dat is één van de redenen waarom het goed zou zijn als de heer Raegan binnenkort zou gaan. Omdat deze man zó ver van de werkelijkheid afstaat dat zijn greep op de massa zuiver emotioneel is en elk rationeel element ontbeert. U begrijpt dat misschien niet goed. Het is een hele goede man verder, het is zelfs een redelijk politicus. Hij is altijd geweest, ook in Californië en is dat misschien nu nog, de spreekbuis van degenen die achter hem staan. Ik wil daar niet verder op doorgaan

+ Denkt u dat die Gorbatsjof eerlijker is dan Reagan?

- Een politicus kan niet eerlijk zijn, anders is het geen politicus. Maar een politicus kan er eerlijk van overtuigd zijn dat het zijn plicht is om andere te bedriegen tot welzijn van zijn eigen groep als van de anderen. En daar hebben beide een handje van. Voelt u ?

+ Gaat dit nog lang zo door?

- We zullen het hopen! Blaffende honden bijten elkaar niet en zolang ze met elkaar praten zullen ze het nooit eens worden. Laten we dat goed begrijpen. En zolang als ze praten kunnen ze zoeken naar een middenweg. Maar als ze niet meer praten dan blijft er alleen nog maar de dreiging over en het is de angst die sneller groeit dan de dreiging. Totdat er een ogenblik komt waarop men zegt het risico is enorm groot, maar laten we de eerste slag toedienen, want anders valt onze wereld helemaal in elkaar. Dat is het gevaar. Nu, dit waren zeer serieuze woorden en een heel serieus politiek probleem en ik ben er nog zelf schuld aan ook. Ik had het niet over een ketter moeten hebben. Ik had het beter over een zetpil kunnen hebben.

Een vraag over conceptie in de ruimte, of dat mogelijk is.

tegen een eventueel klagende onderwijzer zijn zij zeer verontwaardigd. Ik dacht dat dit duidelijk genoeg was.

+ Zouden we misschien met het Aquarius tijdperk een ander idee krijgen?

- Een ander idee zeker of het een beter idee is weet ik niet.

+ Misschien een beetje meer vrijheid van denken?

- Vrijheid van denken die komt er wel. Maar die vrijheid van denken brengt gelijktijdig een gevoel van verantwoording en verplichting met zich mee, waardoor toch ook weer een groot gevoel van maatschappelijke gebondenheid ontstaat. Dat moet je niet vergeten. Aquarius is anders. Aquarius gaat meer op geestelijke, om niet te zeggen idiële achtergronden, op het persoonlijk beleven. Gelijktijdig ontstaat hierdoor een grotere verbondenheid met de mensheid, waaraan je je nog veel minder onttrekken kunt dan in deze tijd. Een kleine discussie over eten en de opmerking dat je dood gaat als je niet eet. Volgens de spreker ga je niet dood door niet te eten. Iets wat velen uit het gehoor graag willen leren.

- Dan moet u leren om uw innerlijk los te maken van de stof, in uw innerlijk kracht te vergaren en die kracht voortdurend in de stof uit te storten en dan heeft u veel minder verontreiniging in het lichaam, u wordt er eigenlijk gezonder door, maar eer je zo ver bent heb je al weer honger en dan is het effect weer voorbij. Begrijpt u wat ik bedoel? En dat is nu maatschappelijk ook precies hetzelfde.

U droomt natuurlijk van een Aquarius-tijdperk met ideale mensen. Maar ideale mensen die dood gaan, komen niet meer terug, dan zit je dus toch weer met uitschot. Het verandert en er komen nieuwe en andere mogelijkheden. Maar een mens blijft een mens. Dat wil zeggen dat er een aantal menselijke behoeften zijn waaraan je je toch niet werkelijk kunt onttrekken. Zomin als aan de noodzaak om te eten en te drinken. De gebondenheid blijft hetzelfde. Of u nu gaat kijken in babylon, in Parijs in negentienvijfentachtig, of in Arnhem, mag ook, dan zult u ontdekken dat die gebondenheid hetzelfde is. Dat is menselijk. Die gebondenheid blijft bestaan. En wanneer daar een grote innerlijke vrijheid bij komt dan wordt de betekenis van die gebondenheid wel anders, maar ze blijft bestaan. Ze is noodzakelijk voor de samenhang in de menselijke samenleving. Dit lijkt mij wel voldoende.

+ U bent in uw beoordeling nogal negatief.

- het is negatief. Niet omdat ik negatief sta tegenover de ervaring en het geloof. Maar ik sta negatief tegenover de machtsuiting en die ontleend wordt en meestal zogenaamd, aan een openbaring of aan een God die gebruikt wordt aan zuiver menselijke en stoffelijke doeleinden. Daar ben ik tegen. Net zo goed kun je zeggen dat als Jezus armoede predikt, waarom er dan zoveel rijke Christenen zijn. Dat mag ik toch vragen? Je kunt zeggen dat het negatief is, nee, dat is niet negatief bedoeld maar het is wel een probleem dat je onder ogen moet zien. Ik dacht dat men heel veel dingen in uw maatschappij niet onder ogen wilt zien. Nederland is in meerderheid een christelijk land. Jezus heeft tegen Petrus gezegd iemand die je op de linkerwang slaat, de rechter wang toe te keren. Wat zeggen we nu? We moeten wel verdraagzaam zijn, maar we stellen raketten op. Eén klap is goed, de tweede klap is goed en de derde klap dan ben je er niet meer. Is dat nog christelijk? Past dat nog in uw leer? Past het je voorbereiden om iemand te doden in de leer van iemand, die zich zelf liever liet doden dan zijn macht te gebruiken om anderen aan zich te onderwerpen.

Opmerkingen in de geest van.. Als er mensen komen om ons te doden.. Juist, daar hebben we de typisch menselijke redenering en het enige wat je je daarbij moet realiseren (ik zeg niet dat u ongelijk hebt, moet u weten) per slot van rekening ze ploffen nog niet en dan krijgen we het een beetje drukker boven en dat is ook zo erg niet. Waar het om gaat is alleen dit: kun je als oprecht christen, gelovende in de evangeliën, in de Goddelijke openbaring, jezelf rechtvaardigen als je dergelijke dingen aanvaardt? Iemand uit

- Ja, men zegt wel eens dat de vindingrijkheid van de mens zodanig is en ik geloof dat bevruchting in de ruimte mogelijkheid heeft. Een bevalling in de ruimte niet. Er is een zekere mate van zwaartekracht voor nodig. Anders zou de stuwende kracht van de moeder worden omgezet in beweging van haar lichaam. Daarom zou dat niet gaan. Op aarde zijn wel methoden denkbaar. Vraag of het een ander soort mens zijn? - Dit is de laatste vraag, anders blijven we doorkletsen. De genetische eigenschappen zouden dezelfde zijn, maar het conditionerend milieu zou heel anders zijn. In ieder geval verminderd gewicht of gewichtloosheid. Bovendien gaan er andere spierbewegingen ontstaan. De ademlucht zal andere kwaliteiten hebben dan de aardse, waar de ademhaling zich weer bij aan moet passen enzovoort. Dan krijg je bovendien de vervuiling van het aardse milieu. Ik denk dat een kind dat zes maanden in het andere milieu vertoeft en dan op de aarde komt, een zò grote schok voor zijn psyche zal ondervinden dat je alleen een soort idioot overhoudt. Nu graag drie woorden en ik kijk of ik er iets van maken kan. Kou, warmte ruimte. "Wie met warmte aan de ruimte denkt, vergeet de kou."

Wat is ruimte, wat is zijn

Dat wat ik ken, wat ik erbaar, wat ik versta en wat ik ben.

En zo ik mijzelve herken, beheers ik al wat rond mij is

zodat ik zelf bepalen kan wat voor mij nog warmte, wat voor mij koude is.

Ik ben mijn meester zelve, zie ik ben er die mijzelve t'ervaren en te onder-
gaan

en die door wijze van verstaan, betekenissen aan het Al steeds geeft
zodat men zelve steeds bepaalt of men in koude of warmte leeft.

Zoekt men in de oneindigheid,

wat kan de tijd nu nog beduiden

Zoekt gij muziek der sferen uit

wat zegt het dan als klokken luiden?

Maar als je in jezelf beleeft

de kracht die in het zijn bestaat

wanneer het licht, dat in je is

en dat je voortdurend ondergaat

dan kan geen koude ooit je deren.

Geén warmte of vuur ooit tast je aan,

want licht en waarheid is het leven

krachten die in u bestaan en door u ook aan uw bestaan

en wereld aanzien geven.